

УДК 657.65.012.32

Матюха М. М., к.е.н, доцент
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ. Україна

ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ КОМПЛАЄНСУ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ

Вступ України до Європейського Союзу пов'язане із запровадженням та виконанням світових стандартів податкової системи, як однієї із багатьох дорожніх карт реформування, які має пройти вітчизняна законодавча ланка. Зокрема реформування податкової системи, передбачає введення поняття «комплаєнс» - як інституту управління податковими ризиками. З одного боку, така система має на меті забезпечити фінансову безпеку країни, дотримуватися вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері справляння податків. Недотримання цієї вимоги може спричинити незворотні наслідки як для самої держави, так і для платників податків. Запобігання цим негативним наслідкам є завданням ефективної системи податкового комплаєнсу як елементу податкової безпеки України.

З іншого боку комплаєнс у податковій сфері має забезпечувати довіру між державою і бізнесом, що ґрунтується на добровільній сплаті податків, створення переліку платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства, що користуватимуться низкою переваг у податковому адмініструванні.

Закордонний досвід засвідчує, що комплаєнс набуває все більшого значення як на національному, так і на міжнародному рівнях. Це відображається прийнятих директивах, що зобов'язують уряди прийняти відповідні закони, а компанії мають дотримуватися зобов'язань щодо податкової звітності та сплати податків

Комплаєнс означає, що компанія дотримується чинних правил і законів. Це стосується як законів країни, так і вимог регуляторних органів, а також внутрішніх директив компанії. Компанія може запровадити та використовувати

низку інструментів і процесів, щоб досягти належного комплаєнсу. Вони призначені для того, щоб неналежну поведінку або порушення можна було виявити, запобігти або вирішити на ранній стадії, до будь-яких серйозних наслідків, таких як кримінальне переслідування, штрафи або серйозна шкода репутації компанії.

Система комплаєнсу, що пов'язана із оподаткуванням у Європейських країнах вирішує безпосередні питання оподаткування та опосередковані, що пов'язані із діяльністю компанії.

Найбільш питання оподаткування з боку бізнесу пов'язані із оптимізацією витрат на проведення перевірок, збору даних та проведення інших контролюючих заходів, що зводиться до непрямого тягара оподаткування. Як правило західні компанії визначають такі витрати за статтею «витрати на дотримання податкового законодавства», в якій визначається непрямий тягар оподаткування. Сюди включають витрати, пов'язані з фінансовим і бухгалтерським плануванням, записом господарських операцій, збором і зберіганням документів, поданням декларацій, веденням перевірок та судових розглядів. Ці види діяльності, які підпадають під визначення дотримання податкового законодавства, являють собою додаткове поглинання ресурсів, крім сум, що сплачуються платниками податків як фіскальні податкові видатки. Витрати на збір даних для проведення перевірок є вагомою статтею витрат для бізнесу, що залежить від податкової системи та розміру підприємства. Наступним витратним елементом є підготовка податкової декларації, як друга у структурі витратна діяльність, але подання самої податкової декларації передбачає понесення найменших витрат. У контексті бізнесу комплаєнс означає законність дій компанії в цілому і кожного її співробітника, від топ-менеджменту до всіх філій і підрозділів. В очах контрагентів комплаєнс-перевірка підтверджує, що підприємство відповідає вимогам законодавства, запропонованим правилам, нормам певних стандартів і/або умовам договору.

На вітчизняному рівні прийнято законопроект про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування

під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства, який передбачає базові елементи такі як розширення змісту поняття «податковий ризик» та запровадження терміна «комплаєнс (управління податковими ризиками)» та введення Переліку платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства, які користуватимуться низкою переваг у податковому адмініструванні під час воєнного стану. До таких переваг слід віднести запровадження мораторію на документальні перевірки (крім деяких видів), скорочення строків камеральної та документальної перевірок у цілях бюджетного відшкодування - 5 календарних днів, індивідуальні податкові консультації протягом 5 календарних днів, закріплення за платником податків комплаєнс-менеджера, з яким платник зможе взаємодіяти зокрема із використанням засобів дистанційного зв'язку, у тому числі у режимі відеоконференції та інші.

Таким чином, податкова політика як один із основних напрямів економічної політики держави, спрямована на забезпечення економічно обґрунтованого податкового навантаження на суб'єктів господарювання, стимулювання суспільно необхідної економічної діяльності суб'єктів, а також дотримання принципу соціальної справедливості та конституційних гарантій прав громадян при оподаткуванні їх доходів. Поява нових правових явищ «податкова безпека» та «податковий комплаєнс» вже потребують свого законодавчого закріплення у рамках корегування сучасного бачення поняття «податкової політики».

Література

1. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43829>
2. Overview on the tax compliance costs faced by European enterprises– with a focus on SMEs // Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/fisc/supporting-analyses/latest-documents>